

Estirar-li les orelles

Un verb molt usual, tant en sentit propi com en sentit figurat, per a expressar una acció que afecta una part del cos humà o d'un animal, és *estirar*. Amb un complement de designació personal i un altre que designa aquesta part del cos, el verb *estirar* origina construccions de dos tipus diferents: *Li vaig estirar el braç* i *El vaig estirar pel braç*. En la primera, el complement de designació personal és indirecte o datiu (amb valor possessiu), i el que designa la part del cos afectada per l'acció del verb és directe o acusatiu. I en la segona, el complement personal és l'acusatiu i el que designa la part del cos és un complement circumstancial, introduït per una preposició. De fet, la primera d'aquestes dues construccions és la més habitual i la que trobem més emprada als diccionaris: *Li vaig estirar els cabells*, *Li vaig estirar la cua* (al gat). I aquí importa de posar en relleu dues d'aquestes frases usades en sentit figurat: *estirar les orelles a algú*, és as dir, *estirar-li les orelles*, que significa "reprendre'l fortament", "infligir-li una correcció", i *estirar la llengua a algú*, això és, *estirar-li la*

llengua, que vol dir "provocar-lo amb habilitat a parlar sobre coses que altrament callaria" (GEC). Malgrat que es tracta de dues frases fetes o modismes molt populars i usuals, avui són motiu de força vacil·lacions, tant pel que fa a l'ús del verb (*tirar* en lloc de *estirar*, a causa de la influència del castellà), com a l'estructura de la frase.

Hi ha, encara, d'altres verbs que originen sovint construccions com les que comentem: *agafar*, *tallar*, *punxar*, *trencar*, *torçar*, *obrir*, *cremar*, etc. L'esquema d'aquestes construccions sol ésser el que hem exposat amb el verb *picar* i *estirar*: si el complement acusatiu designa la part del cos, el complement datiu (amb valor possessiu) és de designació personal, i si la part del cos és un complement preposicional, el que designa la persona revesteix la forma del complement acusatiu. *Li vaig agafar la mà*, *Li haurien de tallar els cabells*, *Talleu-li les ungles*, *Qualsevol dia li trencaran la cara*, *Li van obrir el cap*, *Això li crema les sangs*, *Li van cremar una berruga*, *Li va pessigar un dit*, *Li va torçar el braç*, *Li vaig punxar la butllofa*, *El van agafar pels cabells*, *Agafeu-lo pel coll*, *La van punxar al braç esquerre*, *El van obrir pel pit*, *La va pessigar al braç*, *El va mossegar al nas*, etc.